

(המשך מעמוד 11)

מוסוגנים, על פי המוסיקה והכריזמטיקה שחברו עבורם. לעיתים קרובות זה הלש לקומדיה, ולא חסרו גם מומנטים של מלודרמה. רק לעתים רחוקות היה בו רמז לטראגדיה. ברוב הזמן זה דמה לאופירקס'סון טלוויזיוני, המוקרנת בהמשכים שבועיים.

הכל נראה כאילו בוים בידי כימאי מצטיין, שבנה ככישרון רב שתי דמויות מנוגדות. יתכן שחשב על דיקרוב מן הסוג שנערך בזירה הומאית, כימי הקיסרים, כאשר לודר משוריין עמד מול לוחם בעל רשת וקילשון. הלודר יכול היה לזוז רק בקושי, בגלל כובד שיריונו ונישקו, אך היה קשה לפגוע בו. יריבו היה קל-נתווה וטובבן בתלודר. קלות-הנתווה נקמתה לו תירוץ, אך הוא היה חסר-מגן ופגיע. הקרב הסתיים לעיתים קרובות במוות. המהדורה המודרנית היתה פחות אכזרית.

לפעמים היה נדמה שזהו מאבק מבוים, כמו תחרות של תפוס כפייכולתן לעיני קהל קליאמונה. ואכן, היו לפרס ולשמיר אינטרסים משותפים ברורים. כל אחד מהם נעזר בשני כדי לשמור על מעמדו הבכירה במיפלטו שלו.

אך באותה שעה עצמה היה זה גם קרב רציני. הוא לא הסתיים בתשמ"ז בניצחון צור של צד אחד, כמו נוקיאוטו באיגרוף. אילו היה קיים שיפוט אובייקטיבי בקרב זה, היו צריכים השופטים לספור נקודות. מכיוון שהקרב יימשך גם בשנה הבאה, ניתן היה בסוף תשמ"ז להביא רק סיכומים רציניים של הסיבובים שעדיכרה. התוצאה: שמיר ניצח לפי שעה. בהפיש קסן של נקודות. ולראייה: שמיר, אישהימגנה, הדף את כל ההתקפות של פרס, ובסוף השנה היה מצבו כממשלה וככנסת טוב יותר מאשר בתחילתה. ואילו פרס, אישהימיתקפה הבלתי-נלאית, שלא ידע רגע של מנוחה במשך השנה כולה, לא הצליח לפרוץ את הקווים של יריבו-שותפו אף בנקודה אחת.

כנאה להצגה מבויימת היטב, תאמו קווי-האופי של שני הגיבורים את העמדות שהם ייצגו.

שמיר הוא איש הסטאטיקו. מבין כל המצבים האפשריים, היה המצב הקיים הטוב ביותר לו ולתנועתו. על כן התנגד לכל שינוי — דבר שהתאים יפה גם לאופיו. הוא הדף התקפות, התניק יוזמות בעורן באיבן, הציג "לא" משלו לעומת כל "הן" של יריבו. מבחינה אידיאולוגית, רוצה שמיר, כמנהיג הליכוד, לשמור על השטחים הכבושים ("יהודה ושומרון וחבל-עזה") בידי ישראל. מכיוון שישראל כבר מחזיקה בכל השטחים האלה, די לו בשמירה על המצב הקיים. כל תזווה, כל יוזמה, כל רעיון חדש עלול לחבל במטרה זו.

זה נכון גם לגבי מעמדו של שמיר בתנועתו. בהיותו קשיש (72) מיריבו במיפלטו, ובהחזיקו בעמדת-מפתח של ראשות-הממשלה, היה לשמיר עניין בשמירה על הקיים ובמניעת כל תזווה.

מכאן שהיתה אצל שמיר שלמות של מטרה ואמצעים, טאקטיקה ואסטרטגיה, אינטרס ואופי. שונה לגמרי היה מצבו של שימעון פרס.

● ויקסם-השווא של סיונים

במשך כל שנת תשמ"ז, היה שימעון פרס סמל של פעילות שהוכרה שוב ושוב את הגיבור הטראגי של המיתולוגיה היוונית, סיופוס, אשר האלים גזרו עליו פעילות-סרק ניצחית: לגלגל אבן לראשה-ההר. כהניעו לשם נשמת האבן מידיו, מתגלגלת במידרון, וכל המלאכה מתחילה מחדש, עד אין סוף. כראשית השנה עמד פרס לפני ההחלטה הקשה: לבצע את הרוטציה בראשות-הממשלה, כפי שהתחייב, או לא?

כמצב רומה החליט השנה ראש ממשלת-איטליה, הסוציאליסט **בטינו קראקסי**, להפר הסכם. תחת לבצע את הרוטציה הפיל את הממשלה, קרא לבחירות חדשות והשיג בהן הישג, שהנחיל לו עמדת-מפתח גם בממשלה שקמה לאחר-מכן.

פרס לא יכול היה להרשות זאת לעצמו. בעיית-האמינות רודפת אותו, לפחות בתודעה שלו עצמו. רבים הפצירו בו להפר את ההסכם בגלוי, לפטר את הממשלה כל עוד הוא מסוגל לכך (בהיותו ראש-הממשלה, שהתפטרותו רינה כהתפטרות הממשלה כולה) ולהביא לבחירות. הוא היסס, ולבסוף סירב. הוא העביר את ראשית-הממשלה ליצחק שמיר, וכך העניק לו יתרון מכריע. כמשך כל השנה חזר אצל פרס תהליך זה של מחשבה-היסוס-סירוב, פעם אחרי פעם. בכל פעם הוצע לפרס להפיל את הממשלה ו/או להקדים את הבחירות. בכל פעם נערכו חשבונות מסובכים של מייבד-ומיינגה, נוצר משבר, נערך פסטיבל באמצע-ההתקשרות. ובכל פעם הסתיים העניין באפס רבתי.

במשך כל השנה המשיך פרס במאמציו לפייס את הדתיים כדי "לחדש את ברית ההיסטורית" בין תנועת-העבודה והמחנה הדתי. היתה זאת רדיפה אחרי פאטה מורגאנה. כי המחנה הדתי השתנה ברור האחרון ללא-הכר, לא רק באירגונו הפוליטי אלא גם באופי גייסותיו. המוניו מושכים ימינה, והופכים כל אפשרות של ברית בין מנהיגיהם ובין מיפלטת-העבודה למיקסס-שווא. צירופם של **עזר וייצמן** וחבריו למיפלטת-העבודה לא שינה את המצב. הניסיון לרכוש בשוק הפתוח חנרי-כנסת בודרים, כדי לפעם שיהיה נדמה לפרס כי עולה בידו לרכוש קול נוסף בכנסת, הסתר כי שמיר הקדים אותו וקנה את בעל-הקול.

פרס לא נואש מנסינותיו להביא להפלת הממשלה ולהקמת ממשלה צרה בראשותו ו/או להקדמת הבחירות. אך בסוף השנה היה רחוק ממטרה זו יותר מאשר בתחילתה. וככל שמתקרב המועד הקבוע לסיום כהונת הכנסת ה-11, בסוף 1988, הופכים נסינות אלה לחסר-תוכן.

● שעון-יד במתנה

ב עייתו של פרס בזירה המיפלטת היתה קשורה כבעייתו בזירה העולמית. הוא קשר את כל תוחלתו ברעיון הוועידה הבינלאומית לשלום כמזרח התיכון. פריצת-דרך בחזית זו, כך

קיווה, תעלה את מניותיו בתוך המדינה, במידה שתאפשר לו להפיל את הממשלה, להשיג בחירות מוקדמות ולנצח בהן.

אולם כמו כל דבר אצל פרס, היה זה רעיון רבי-משמעי, הן בתוכנו, הן בתכליתו.

מבחינת התוכן, היה זה רעיון מעורפל. מה נועדה הוועידה להשיג? מה הפיתרון, שאליו תתחר ישראל בוועידה כזאת? על כך לא ניתנה תשובה, אף לא בחוגים מצומצמים.

מה יהיה אופי הוועידה? כפי שהסביר זאת פרס לציבור הישראלי: ועידה בלי משמעות, בלי השתתפות אש"ף, שלא תהווה אלא תפאורה אופראית לפתיחת המשאומתן עם ירדן. אולם לא כך נראתה הוועידה בעיני הערבים, ובוודאי לא בעיני הסובייטים. כמעט הכל הסכימו כי אין ערך לוועידה בלי נוכחות אש"ף, ומוסקווה התכוונה להעניק לוועידה משמעות הרבה יותר מעשית.

לשם מה הועלה הרעיון בכלל? האם כדי לקדם את עניין השלום? כדי לשפר את תדמית ישראל בעולם? כדי לסלול את הדרך לחידוש היחסים עם ברית-המעצמות ובנות-החסות? להשיג יתרון במישחק הפנים-ישראלי?

האם התכוון פרס במאמציו חסרי-הלאות להביא כאמת לכינוס ועידה כזאת, או שמא סבר כי עצם הפעולה הראונית למען כינוס הוועידה ישא פירות שאינם קשורים כלל בקידום השלום? כל השאלות נשארו מרחפות באוויר, בלא מענה. הציבור הרגיש בכך, ועל כן התייחס לעניין הוועידה בספקנות. בלי קשר במידת הסכמה או אי-ההסכמה לרעיון, הדבר נראה יותר כ"מישחק של פרס" מאשר כמהלך מדיני רציני.

משום כך לא עורר הרעיון את ההתלהבות המונית, שהיתה דרושה כדי לאפשר לפרס להפיל את הממשלה, להקדים את הבחירות ולצאת מהן כשמאחוריו רוב יציב בכנסת.

אך די היה ברעיון זה כדי לאפשר לפרס מסע של ניצחונות דיפלומטיים. לכאורה, הלך בעולם מחיל אל חיל. הוא נפגש עם נשיאים וראשי-ממשלות, סקר מיציעי-כבוד, חיבר הצהרות משותפות, שכולן תמכו ברעיון הוועידה.

היה למהלך זה רווח נקי מיידי: ברית-המעצמות פתחה בצעדים לחידוש יחסיה עם ישראל. השנה היתה מלאה ביוזמות של מוסקווה, ורשה, בורפשו, בלגראד, בוקארשט, פקין וברלין המיזרחית לשפר את היחסים עם ישראל, בצעדים קטנים אך משמעותיים. מישלחת סובייטית נמתח-דרג הופיעה בתל-אביב. ישראלים הוזמנו לארצות קומוניסטיות שונות — ביניהם אנשי שילטון, ביניהם אנשי-אופוזיציה. פגישות אלה נועדו לשמש כשלבי-ביניים. **נימרוד נוביק**, יועצו של פרס, נפגש עם פקיד סובייטי בכיר. **מאיר וילנר** הוזמן לפקין ולברלין המיזרחית. **מתי פלד** הוזמן לבלגראד.

תזווה זו לא היתה פרי יוזמתו של פרס. היא נבעה מגישתו החדשה של **מיכאל גורבאצ'וב**, שביקש להכשיר את הקרקע למימוש אופציות פוליטיות חדשות. אך אין ספק כי דבקו של פרס ברעיון הוועידה, לפחות להלכה, הקלה על מאמץ זה.

כסופו של דבר היו הצלחות אלה בעורכו של פרס. מדינאי העולם, שיצאו מגדרם כדי לעזור לו לגבור על שמיר, נוכחו לדעת כי פרס אינו יכול לספק את הסחורה. על הסחורה ישב יצחק שמיר, ואי-אפשר היה להזיזו. מאחורי הקלעים נפוצה בבירות-העולם הריעה: פרס יכול להבטיח, אך שמיר יכול לקיים. בעיית האמינות של פרס, שהיתה עד כה פנים-ישראלית, הפכה בעיה עולמית.

גם בתוך ישראל היו לפרס תקלות. הבולטת בהם: פרשה שבמרכזה עמד איש-עסקים מפוקפק בשם **דויד בלם**.

צבי טב העולם הזה

אחרי ההצבעה על "מיהו יהודי": פרס ושמיר עומדים גב אל גב, רבין ונבון יושבים